

SANTA TERESA DE JESÚS I ELS NO REGULARS: ELS CASOS DE FRANCISCO DE SALCEDO I GASPARDAZA

Santiago M. Amer

De tothom és sabut que la santa mare Teresa de Jesús, per dur a terme la seva ingent obra fundadora, es valgué de nombroses relacions amb gent molt diversa i en tots els aspectes. El seu epistolari és fonamentalment la font de coneixement de tants de personatges i del caràcter de la relació que hi tingué. Malgrat que se n'hagin perdut multitud de cartes, segurament la major part,¹ sí que en queda un bon gruix com a mostrari de relacions amb tota la societat de l'època.

És des d'aquestes i del mateix conjunt de l'obra teresiana que el grup d'estudi del Carmel Descalç Seglar a Espanya, dirigit per Maria Pilar Vila Griera, doctora en Teologia Espiritual pel Teresianum de Roma, s'ha proposat esbrinar quins foren els primers seglars o no regulars (clergues seculars o diocesans) que reberen el carisma de carmelites en aquestes condicions, és a dir, en el propi ambient familiar, social, professional i ministerial, sense sentir-se cridats a deixar-lo o canviar-lo per un altre.

L'Orde del Carme, trasplantada a Europa durant el segle XIII des dels seus orígens creuats i eremítics a Terra Santa, acabarà configurant-se com un orde mendicant després d'un procés complex en què no faltaran les dificultats canòniques i d'altres tipus derivades de les restriccions conciliars a l'hora

---

¹ Pensem que les dificultats i la inseguretat de les comunicacions obligaven molt sovint a enviar diverses còpies d'una mateixa carta per vies diferents a fi d'assegurar que n'arribàs qualcuna. Dos segles més tard, el XVIII, el gran mestre de Malta Ramon Despuig es trobava amb el mateix problema. Cf. Andreu Josep Villalonga Vidal; Aina Escobar Sánchez. «La Immaculada i la Seu de Mallorca. Art, música i festa al segle XVIII». A Pere Fullana Puigserver; Mercè Gambús Saiz (coords.). *La Música a la Seu: història, art i devoció*. Col. Seu de Mallorca 17. Publicacions Catedral de Mallorca. Palma, 2017, pàg. 111.

de crear ordes o d'aprovar noves regles. Els primers ermitans s'acolliren eclesialment al patriarca Albert de Jerusalem i la regla que aquest els forní fou, i és encara, la base de la supervivència i de l'expansió per Europa i l'aprovació dels papes Honori III i Eugeni IV i de les successives reformes i fundacions que han augmentat com a noves rames la soca original d'una família fecunda.²

Anàlogament, doncs, als altres ordes mendicants, apareixen i es consoliden al segle XV les rames femenina monàstica i secular, durant el generalat del beat Joan Soreth i amb la seva decisiva i particular empenta, primordialment en l'àmbit de França.³ La reforma començada per Teresa de Jesús en les monges i continuada en els frares amb Joan de la Creu i els altres primers companys començà a rebre oficialment terciaris no regulars a partir d'una butlla del papa Climent VIII del 23 de març de 1594, en què els autoritza a rebre'n de la mateixa manera que els calçats,⁴ per tant, ja no en vida dels iniciadors.

Com hem apuntat al principi, la relació de Teresa de Jesús amb els no religiosos fou molt ampla i profunda. L'epistolari conservat va del seu rei (Felip II de Castella, I d'Aragó i Portugal i senyor de molts de països i nacions arreu del món, un dels monarques més poderosos de tots els temps)⁵ a humils

---

² Per a una síntesi d'història de l'orde, Pedro Ortega OCD. *Historia del Carmelo Teresiano*⁴. Monte Carmelo. Burgos, 2017.

³ De fet, entraren al nostre país pel Rosselló, al XIII, i arribaren a Mallorca el 1321 de la mà del bisbe Guiu de Terrena, que n'havia estat prior general. La terciària més famosa a Mallorca ha estat Elionor Ortís, que dugué el 1617 la reforma teresiana amb el monestir que acaba de celebrar el IV centenari. Per a l'atzarosa història d'aquesta venerable i la seva fundació, vegeu, Pascual, Aina; Llabrés, Jaume. *El monasterio de Santa Teresa de Jesús de Palma*, Ajuntament de Palma, 1996. La comunitat seglar teresiana ha existit de 1953 a 1984, i novament erigida el 24 de gener de 2015 (Arxiu Provincial de Sant Josep. Barcelona), sempre vinculada a la província teresiana de Sant Josep de Catalunya (i Balears des del 1923), ara unida a la Ibèrica de Santa Teresa de Jesús (Pasqua 2015). La presència teresiana al país remunta a finals del XVI amb Catalina de Crist i altres monges companyes de santa Teresa i el P. Joan de Jesús Roca, poc després.

⁴ Fray Alzinir Francesco Debastiani OCD. *La Promesa y los Votos en la Orden Seglar de los Carmelitas Descalzos*. Ed. Curia Generalizia. Roma 2016, pàg. 5.

⁵ D'estil sensiblement diferent a les altres, alguns especialistes moderns, com Daniel de Pablo Maroto OCD, han apuntat que serien d'altra mà que de la santa. Daniel de Pablo Maroto OCD. Xerrada al convent de *La Santa* (PP. Carmelites Descalços) d'Àvila, 20 d'agost de 2017.

pagesos, pastors i menestrals, passant per cavallers i dames de la més alta aristocràcia, funcionaris més o menys notoris i mercaders més o menys benestants o acomodats. A tots parla i exhorta a cercar la santedat en el seu ambient, a complir la voluntat de Déu, a arribar a la perfecció a què Déu els crida amb senzillesa i alegria.⁶ D'alguns esdevé una espècie d'acompanyant o directora espiritual, ensenyant-los l'oració mental segons la pròpia experiència que plasma en les seves conegudes obres pròpiament dites (el *Llibre de la vida*, les *Fundacions*, i singularment el *Camí de perfecció* i les *Estances*). Especialment amb el seu germà Lorenzo, el funcionari indià que ha aconseguit una posició destacada per aquelles terres i que salvarà algunes de les seves empreses amb donatius generosos. Arribarà a la contemplació amb la seva guia, com ella mateixa testificarà i admirarà.

En la via seglar valorarà molt positivament el matrimoni, la família i les relacions socials. Fins i tot les segones núpcies mereixeran un comentari allunyat de qualsevol rigorisme i d'encoratjament, com en aquesta expressió al mercader Antonio Gaytán en felicitar-lo: «Si V.M. no lo pierde por su culpa será santo» (carta 362).⁷

Els primers col·laboradors que trobà a l'hora de sentir la crida punyent de Déu a reorientar la seva vida, interpretar-la i entendre-la seran un seglar, prevere en la darrera etapa de la seva vida, i un sacerdot secular. Vegem-los amb una mica més de detall.

Francisco de Salcedo

El personatge de Francisco de Salcedo constitueix un cas particular entre els seculars (no regulars) que es relaciona-

⁶ Una de les primeres relacions exhaustives figura a l'aportació «Laïcs autor de la "santa Madre"» de Sœur Marie-Paule Vachez OCD a *Carmel* 3/1979.

⁷ Marino Purroy OCD. «Aportación teresiana a la promoción de los laicos». *Vida espiritual. Revista de divulgación espiritual dirigida por los PP. Carmelitas Descalzos de Colombia* 29/1970.

ren amb la santa mare. Apareix ja al *Llibre de la vida*,⁸ encara que de manera un xic enigmàtica en ésser designat quasi sistemàticament com *el Caballero santo* (sembla que així se'l coneixia popularment a Àvila).⁹ En la correspondència se'n comprovarà la identitat i adquirirà definitivament fesomia pròpia, que concorda en tot amb la primera.¹⁰ Contactà amb la santa perquè era casat amb una parenta seva, Mencía del Águila. Diu a l'autobiografia:

«6. Dijéronme de un clérigo letrado que había en este lugar, que comenzaba el Señor a dar a entender a la gente su bondad y buena vida [es refereix a Gaspar Daza, tractat per tots com a 'maestro' en Teologia.] Yo procuré por medio de un caballero santo que hay en este lugar. Es casado, mas de vida tan ejemplar y virtuosa, y de tanta oración y caridad, que en todo él resplandece su bondad y perfección. Y con mucha razón, porque grande bien ha venido a muchas almas por su medio, por tener tantos talentos, que, aun con no le ayudar su estado, no puede dejar con ellos de obrar. Mucho entendimiento y muy apacible para todos. Su conversación no pesada, tan suave y agraciada, junto con ser recta y santa, que da contento grande a los que trata. Todo lo ordena para gran bien de las almas que conversa, y no parece trae otro estudio sino hacer por todos los que él ve se sufre y contentar a todos.

»7. Pues este bendito y santo hombre, con su industria, me parece fue principio para que mi alma se salvase. Su humildad a mí espántame, que con haber, a lo que creo, poco menos de cuarenta años que tiene oración -no sé si son dos o tres menos-, y lleva toda la vida de perfección, que, a lo que parece, sufre su estado. Porque tiene una mujer tan gran

---

⁸ V 23,6.7.10; 30, 6: 32,18; 36,18.

⁹ Per testimonis de l'època. Cf. notes 15 i 16.

¹⁰ Cta. 13: 24,12; 52; 60.5; 65;107.1-2: 109,1;117; 136.16; 139.4-6; 162. 20. 29; 171.4.24; 76,15: 180.20; 200, 4: 329.12; 382. 4; 397,8.

sierva de Dios y de tanta caridad, que por ella no se pierde; en fin, como mujer de quien Dios sabía había de ser tan gran siervo suyo, la escogió [valoració del matrimoni]. Estaban deudos suyos casados con parientes míos. Y también con otro harto siervo de Dios, que estaba casado con una prima mía, tenía mucha comunicación.

»10. De esta vez quedé concertada con este caballero santo, para que alguna vez me viniese a ver. Aquí se vio su gran humildad, querer tratar con persona tan ruin como yo. Comenzóme a visitar y a animarme y decirme que no pensase que en un día me había de apartar de todo, que poco a poco lo haría Dios; que en cosas bien livianas había él estado algunos años, que no las había podido acabar consigo. ¡Oh humildad, qué grandes bienes haces adonde estás y a los que se llegan a quien la tiene! Decíame este santo (que a mi parecer con razón le puedo poner este nombre) flaquezas, que a él le parecían que lo eran, con su humildad, para mi remedio; y mirado conforme a su estado, no era falta ni imperfección, y conforme al mío, era grandísima tenerlas. Yo no digo esto [valoració de les obligacions del matrimoni i la vida social] sin propósito, porque parece me alargo en menudencias, e importan tanto para comenzar a aprovechar un alma y sacarla a volar (que aún no tiene plumas, como dicen), que no lo creará nadie, sino quien ha pasado por ello. Y porque espero yo en Dios vuestra merced ha de aprovechar muchas, lo digo aquí, que fue toda mi salud saberme curar y tener humildad y caridad para estar conmigo, y sufrimiento de ver que no en todo me enmendaba. Iba con discreción, poco a poco dando maneras para vencer el demonio. Yo le comencé a tener tan grande amor, que no había para mí mayor descanso que el día que le veía, aunque eran pocos. Cuando tardaba, luego me fatigaba mucho, pareciéndome que por ser tan ruin no me veía.

»11. Como él fue entendiendo mis imperfecciones tan grandes, y aun serían pecados (aunque después que le traté, más enmendada estaba), y como le dije las mercedes que Dios me hacía, para que me diese luz, díjome que no venía lo uno con lo otro, que aquellos regalos eran ya de personas que estaban muy aprovechadas y mortificadas, que no podía dejar de temer mucho, porque le parecía mal espíritu en algunas cosas, aunque no se determinaba, mas que pensase bien todo lo que entendía de mi oración y se lo dijese. Y era el trabajo que yo no sabía poco ni mucho decir lo que era mi oración; porque esta merced de saber entender qué es, y saberlo decir, ha poco que me lo dio Dios.

»18. Con esto fuimos muy consoladas y con que algunas personas santas, que nos solían ser contrarias, estaban ya más aplacadas, y algunas nos ayudaban. Entre ellas era el caballero santo, de quien ya he hecho mención, que, como lo es y le parecía llevaba camino de tanta perfección, por ser todo nuestro fundamento en oración, aunque los medios le parecían muy dificultosos y sin camino, rendía su parecer a que podía ser cosa de Dios, que el mismo señor le debía mover.

[...] y el caballero santo –de quien he hecho mención– hacía en este caso muy mucho, y de todas maneras lo favorecía. Pasó hartos trabajos y persecución, y siempre en todo le tenía por padre y aun ahora le tengo.»

Veurem Francisco de Salcedo fent part de la llarga llista de benefactors que ajudaren la santa mare en tot (en qüestions materials, morals i espirituals), llista que assegura la simpatia envers la persona i l'obra de Teresa de Jesús.

Però, l'hem vist entrar en escena fins i tot abans de la primera fundació de Sant Josep d'Àvila. En el moment decisiu de la prova de l'esperit de la santa mare. La contribució del personatge és decisiva. Ella el té per sant i persona de pregària.

Hi consulta el que difícilment es feia i encara es fa amb un segle. I és ell qui la encamina cap al mestre en Teologia Gaspar Daza, de gran fama com a clergue sanament reformista, conseller, acompanyant i director espiritual a l'Àvila contemporània i que farà un bé decisiu a la nostra santa. Finalment ell mateix facilitarà altres consultes, tan o més decisives, amb membres de la Companyia de Jesús, com sant Francesc de Borja, que certificaran el bon esperit de la santa mare.

A banda de les ajudes des de la primera fundació, apareix a l'epistolari de cada vegada amb més confiança i admiració, sens dubte en qüestions pràctiques.¹¹ I sobretot és proposat sense cap dubte per Teresa com a *referència* de la perfecció en l'estat laical, en qüestions tan importants com la vivència del despreniment i la pobresa i l'administració del patrimoni en aquell estat. Així ho manifesta i refereix al seu germà Lorenzo de qui hem parlat més amunt.¹² Vegem-hi la consideració realista per les relacions socials, el tracte i tot allò que requereix la vida dels laics, sovint allunyada dels models religiosos, sobretot contemplatius.

Teresa el considera como el prototip del «fort» en el camí de la perfecció, i fa notar la diferència amb el seu germà Lorenzo i amb ella mateixa.¹³ Sobretot arran de les tribulacions que li sobrevindran amb motiu d'un enutjós plet a la *Chancillería* de Valladolid. Aquesta sol ésser una de les creus més habituals en l'estat secular i una de les proves per què Déu permet que passin els seus amics, segons la coneguda dita de la mateixa santa. Ella interpreta que Déu vol fer-li tastar quelcom de pobresa *efectiva* a més de l'*afectiva*.¹⁴ Apareix fins i tot a la correspondència l'estimació per una antiga serventa que és vista i presentada com a part de la *família* extensa, segons l'ús tan habitual que ha perviscut en alguns ambients, àd-

¹¹ [Ctes.] S.10 E.13 Lf.10 A.II 56 T.347.

¹² S.158 E.165 L.132 A.I 31 T.6.

¹³ Cf. *Ibidem*.

¹⁴ S.168 E.176 Lf.141 A.I 33 T.9

huc nostres.¹⁵

En enviudar de Dª Mencía del Águila, passa de l'estat laical al sacerdotal (secular, per descomptat), i segueix en tot la relació amb la santa mare i les seves monges com a capellà i confés del primer monestir de Sant Josep d'Àvila. En morir, deixa l'herència, ja minvada,¹⁶ al mateix monestir i és enterrat en una capella, la de Sant Pau, de la seva església. És important ressenyar, com ho feu Julián de Ávila (un altre sacerdot secular, capellà del monestir i plenament vinculat amb Teresa), en una de les primeres biografies de la santa, que Francisco de Salcedo havia passat la joventut en l'estat del matrimoni dedicant-se a estudiar teologia en el convent de Sant Tomàs, de l'Orde de Predicadors a Àvila, cosa que li serví després per a l'ordenació presbiteral quan resta vidu.¹⁷ Cal veure aquí, ultra la identificació amb santa Teresa per l'estima del coneixement de les ciències sagrades, la valoració dels estudis teològics en els seglars, de tanta actualitat en el nostre context eclesial que en reivindica la necessitat i la utilitat al servei de l'Església i de la pròpia formació i santificació.

Sembla també que la bona fama de Salcedo era compartida entre els altres ciutadans d'Àvila, que hi confiaven com a mediador en qüestions delicades d'herències o plets,¹⁸ camp especialment abonat de l'apostolat seglar com a factor de pau i reconciliació, també sens dubte quelcom molt actual.

També la santa en lloà el sacerdocí amb tintes místiques, com consta al capítol 17 de les seves *Relaciones*:

---

¹⁵ Antònia Sabater. *Els senyors de Palma. Història oral*. Documenta Balear. Palma, 2012.

¹⁶ Rendes per a blat i verdures en algunes finques no gaire grans, pel que sembla (cf. notes 17 i 18).

¹⁷ Julián de Ávila. *Vida de Santa Teresa*, p. 1, cap. 10, pàg. 77-78. Citat per Efrén de la Madre de Dios OCD i Otger Steggink O. Carm. *Tiempo y vida de Santa Teresa*². BAC. Madrid, 1977.

¹⁸ Fernández Valencia, Bartolomé. *Historia de San Vicente y grandezas de Ávila (1676)*. Editat a Fuentes históricas abulenses (Institución Gran Duque de Alba. Ávila 1992, vol. 13, pàg. 148.) i citat per Efrén de la Madre de Dios OCD i Otger Steggink O. Carm. *Tiempo y vida de Santa Teresa*². BAC. Madrid, 1977.

«Una vez poco antes de esto, yendo a comulgar, estando la Forma en el relicario –que aún no se me había dado–, vi una manera de paloma que meneaba las alas con ruido. Turbóme tanto y suspendióme, que con harta fuerza tomé la forma. Esto era todo en San José de Avila. Dábame el Santísimo Sacramento el Padre Francisco de Salcedo. Otro día, oyendo su misa, vi al Señor glorificado en la Hostia. Díjome que le era aceptable su sacrificio.»

Salcedo, per part seva ja capellà, demostrà l'estima que tenia a la santa mare quan a una monja de Medina, María de San Francisco, li digué que primer aniria a saludar, i fins i tot demanar la benedicció, a la mare que al mateix sant Joan Baptista,¹⁹ reconeixement clar del carisma i l'obra de Déu en una persona, a part de la qüestió ministerial.

Per això ens demanam legítimament si el qui morí preveredós dos anys abans de la santa (1580), en compartí el carisma.

Podem dir que, segons el mateix testimoni de Teresa, la seva oració és altíssima. Ella no la posa mai en dubte i l'admira molt i sincerament. Ja es trobaren al principi al parlador del monestir d'origen de la santa, l'Encarnació, compartint la serietat i profunditat de l'oració mental, principi i final de tota perfecció. Cal suposar que degueren mantenir llargs col·loquis espirituals durant la vida, com ho fa entendre l'epistolari, en què la santa manifesta obertament l'enyorança de les seves cartes.

De més a més, col·labora en la primera fundació dels Pares a Duruelo, on neix una sòlida i profunda amistat espiritual amb sant Joan de la Creu.²⁰

---

¹⁹ *Memorias historiales*. BN. Ms. 13.483. letra R, fol. 56, n. 54 (Ed. Mancho, II, 110). Citat per Efrén de la Madre de Dios OCD i Otger Steggink O. Carm. *Tiempo y vida de Santa Teresa*². BAC. Madrid, 1977.

²⁰ S.10 E.13 Lf.10 A.II 56 T.347; S.163 E.171 Lf.138 A.I 32 T.8.

Tot plegat sembla molt difícil sense compartir el mateix carisma, viscut això sí, des dels diferents estats de matrimoni, viduïtat i sacerdoci secular, successivament.

Gaspar Daza

El cas de Gaspar Daza és distint, com ja hem pogut veure pel que n'hem apuntat amb textos de la santa mateixa. No es tracta d'una vocació tardana, sinó d'un sacerdot de tota la vida, un mestre espiritual sincerament preocupat per la pròpia santificació i l'autèntica reforma de l'Església, com el veien els seus paisans contemporanis.

La santa el valora sobretot com a «lletrat», gran teòleg i bon canonista.

La santa mare en parla i s'hi refereix extensament al *Llibre de la Vida*²¹ i a les cartes, singularment en les dues directament a ell dirigides.²² Aquí constatarem l'impressionant primer contacte que hi estableix a través del «cavaller sant», Francisco de Salcedo. Vençudes les primeres resistències, passa a admirar-la sincerament i estimar-la cordialment.

Teresa hi mantindrà sempre comunicació, encara que no arribarà al grau d'afecte usat amb Salcedo (al cap i a la fi parent polític).

Però hi confiarà especialment en les seves absències de Sant Josep d'Àvila i, com a canonista en les complicadíssimes qüestions jurisdiccionals sobre l'autonomia possible dels Descalços dins l'Orde (Província, Custòdia, Reforma [n'hi havia de precedents i n'hi haurà de subsegüents, p.ex. a Itàlia²³], etc.), o la separació que finalment s'esdevingué. Així

---

²¹*Libro de la Vida*. 24, 6-17 i *passim*.

²² Cta. 6 i 352.

²³ Pedro Ortega, o.c.

ho comunica la mare mateixa al P. Jerónimo Gracián, en qui tant confiava.²⁴

N'aprecià també en gran manera la predicació, igualment que amb altres lletrats, teòlegs i versats en ciències eclesiàstiques de diversos ordes religiosos i seculars.

Pel que hem exposat sí que sembla que podem dir que comprengué molt bé el carisma, quan Teresa hi confià en tan delicades qüestions per la supervivència d'aquest.

Com hem dit, visqué profundament el seu sacerdoci com a vocació primerenca i s'hi identificà també en el sentit encara profundament estamental de la societat de la primera Edat Moderna. No deixa d'ésser significatiu que aspiràs a una canongia, com sabem per una carta de la santa a D. Álvaro de Mendoza, bisbe d'Àvila i gran protector i amic, quan havia estat nomenat per la seu de Palència i es disposava a traslladar-s'hi. Les relacions amb la família d'aquest, i singularment amb la seva germana María, són significatives de la relació amb els braços²⁵ o estaments privilegiats. La santa arriba a recomanar a aquesta la llibertat d'esperit com a passa cap a la santedat superant prejudicis d'aquells ambients. Reproduïm els fragments al·lusius de la carta susdita.²⁶

«Al ilustrísimo señor y reverendísimo don Alvaro de Mendoza, obispo de Avila, mi señor, en Olmedo. [...]

»En el negocio del maestro Daza no sé qué diga, que tanto quisiera que vuestra señoría hiciera algo por él, porque veo lo que vuestra señoría le debe de voluntad, que, aunque no

---

²⁴ Cta. 238. Al P. Gracián.

²⁵ Així eren anomenats en la nostra llengua, imatge prou clara del concepte organicista de la societat com un cos, el cap del qual és el rei. Cf. Santiago M. Amer. «“En major benefici de la Christiandat. Per a la conservació y augment de nostra santa fee cathòlica”. Sobre la proposició reial de Felip I (II de Castella) a les Corts Generals de la Corona d'Aragó (1585)». *Comunicació CETEM* 2016, 55.

²⁶ Cta. 206, al bisbe Álvaro de Mendoza.

fuera después nada, me holgara. Esta dice tiene tanta que, si entendiese que da a vuestra señoría pesadumbre suplicar le haga mercedes, no por eso le dejaría de servir, sino que procuraría no decir jamás a vuestra señoría que le hiciese mercedes. Como tiene esta voluntad tan grande y ve que vuestra señoría las hace a otros y ha hecho, un poco lo siente, pareciéndole poca dicha suya.

8. En lo de la canonjía, él escribe a vuestra señoría lo que hay. Con estar cierto que si alguna cosa vacare antes que vuestra señoría se vaya le hará mercedes, queda contento; y el que a mí me daría esto es porque creo a Dios y al mundo parecería bien, y verdaderamente vuestra señoría se lo debe. Plega a Dios haya algo, por qué deje vuestra señoría contentos a todos, que aunque sea menos que canonjía lo tomará, a mi parecer. En fin, no tienen todos el amor tan desnudo a vuestra señoría como las descalzas...».

Pensam que es tracta d'un detall d'homenatge semblant als que ara es tenen o es fan, singularment en els canvis d'episcopat, i que no hi hem de veure necessàriament la mentalitat de promoció estamental, encara que hi anàs aparellada en el sistema beneficional en estat pur, o qualque mena de «carrerisme».

No obstant això, sí que contrasta en aquest darrer punt amb un altre gran testimoni contemporani de santedat, el mestre Joan d'Àvila, sant canonitzat ja i proclamat doctor de l'Església, el qual feu vot de no romandre a la mateixa ciutat (vocació d'itinerància missionera i apostòlica, sens dubte no compartida pel mestre Daza, tan lligat a l'ambient avilenc) i de rebutjar prebendes i dignitats eclesiàstiques, segons la biografia que d'ell escrigué un dels altres grans d'aquell segle d'or, el servent de Déu i fill de sant Domènec fra Lluís de Granada.²⁷

---

²⁷ Fray Luis de Granada OP. *Vida del Padre Maestro Juan de Ávila y las partes que ha de tener un predicador*

Podem pensar, en resum, que sant Joan d'Àvila pogué aproximar-se més al que coneixem com a prevere missioner *Fidei Donum* des de l'encíclica homònima de Pius XII (1957) i Daza seria el diocesà estricte, al servei de l'Església particular per la qual i per a la qual fou ordenat des del carisma de mestre espiritual, confés savi, prudent i experimentat, i la ciència de canonista competent i reputat, enriquit pel contacte íntim amb el carisma d'una gran família de l'Església universal: el Carmel concretat en la seva reforma teresiana.